

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175
Karar Günü : 8.7.1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: Aydın Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun”un 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 209. maddesiyle sınırlı olarak iptali istemidir.

I. OLAY:

Türk Ceza Kanununun, sanık hakkında uygulanacak 209. maddesinin yer aldığı 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendinin Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası ile saptanan yöntemlere uyulmadan yasalaştığı Cumhuriyet Savcısı tarafından ileri sürülmüş, bu sav Mahkemece de ciddî görülerek, iptali için, Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

II. İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtirazın gerekçesi özeti:

1803 sayılı Af Yasasının 2. maddesinin (B) bendinin, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki biçim kuralına aykırı olarak yasalaştığı ileri sürülmüştür.

III- YASA METİNLERİ:

1- İtiraz konusu Yasa kuralı:

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin, itiraz konusu (B) bendi şöyledir:

“Madde 2- 7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş:

A) .....

B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 403 ncü maddelerinde 404 üncü maddesinin 1 inci bendinde ve 406, 407, 414/1, 415, 416/2-3, 491, 492, 493, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 503 ve 510 uncu maddeleriyle Askerî Ceza Kanununun 131 ve 132 nci maddelerinde gösterilen suçları işleyen hakkında ilgili maddede öngörülen Devlet zararı önceden ödenmek; tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır.”

Yukarıda yazılı suçlardan dolayı beş yıldan fazla süre ile mahkûm edilenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarının beş yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir.

2- Dayanılan Anayasa kuralı:

Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

“Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca da veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi, İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca toplanarak itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu üzerinde durmuştur.

Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde durulmuş ve bu denetimin Anayasa Mahkemesince yapılmasına anayasal açıdan olanak bulunduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler, Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış olduğundan (Resmî Gazete; gün: 21.1.1975, sayı: 15125), bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Şu duruma göre, bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi için de bulunduğu açıktır.

Halit ZARBUN bu görüşe katılmamıştır.

Yukarıda açıklanan sorunun incelenmesi sonunda:

1- İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde bulunduğu Halit ZARBUN'un karşıoyu ile ve oyçokluğu ile;

2- Dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve konunun niteliği gözönünde tutularak işin esası hakkındaki incelemenin başka güne bırakılmaksızın sürdürülmesine oybirliğiyle;

karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ:

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen yasa ve dayanılan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve diğer yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175

1- İtiraz eden Mahkemenin kararında, uygulanacak yasa kuralının biçim yönünden Anayasaya aykırı olarak yasalaştırıldığı ve bu nedenle iptali gerektiği belirtilmiştir.

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (A) bendindeki kural Türk Ceza Kanununun 127. ve Askerî Ceza Kanununun 56. maddelerinin olayla ilgili hükümleri ile sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/39, Karar: 1974/51 sayılı kararı ile Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki biçim kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 29.1.1975 günlü, 15136 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

Şu halde, 1803 sayılı yasanın 2. maddesinin (B) bendi için daha önce saptanmış bulunan iptal nedeni, burada dahi geçerlidir. Bu neden, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayımlandığı Resmî Gazetenin gün ve sayısı gösterilen Anayasa Mahkemesi kararında bütün açıklık ve ayrıntıları ile belirtilmiş olduğundan, burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe değişik gerekçeler ile katılmışlardır.

İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN ve Ahmet Koçak bu görüşe katılmamışlardır.

2- İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış ilkeye göre özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması asıldır. İnceleme konusu olayda da Anayasaya aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluluk saptanmamış ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ:

1- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin itiraz konusu yapılan (B) bendindeki kuralın, Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 209. maddesi açısından iptaline Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçeleri ve İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN, Ahmet Koçak'ın karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına, İhsan Ecemiş, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

7.7.1975 gününde karar verildi.

Başkanvekili

Üye

Üye

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175

Kâni VRANA

İhsan ECEMİŞ

Ahmet AKAR

Üye

Üye

Üye

Halit ZARBUN

Ziya ÖNEL

Abdullah ÜNER

Üye

Üye

Üye

Ahmet KOÇAK

Şekip ÇOPUROĞLU

Muhittin GÜRÜN

Üye

Üye

Üye

Lûtfi ÖMERBAŞ

Hasan GÜRSEL

Şevket MÜFTÜGİL

Üye

Üye

Üye

Adil ESMER

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU

Ahmet H. BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 14943 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2.7.1974 gün ve 1974/19-31 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun bu kararındaki görüşlerine de karşıyım.

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175

Üye

İhsan ECEMİŞ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, 1974/34 Esas, 1974/50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım görev ve yetkiye ilişkin gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü ve 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Ziya ÖNEL

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla yayımlanan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (A) bendinin, Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175

biçimde oylanmış olması nedeniyle Anayasa Mahkemesince, esası incelenmeksizin ve Türk Ceza Kanununun 171. maddesi açısından iptaline karar verilmiştir. Bu itibarla yasama organının sözü edilen hükmü yeniden düzenlemek yetkisi mevcuttur. Böyle olunca, yasama organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır.

Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi için de Anayasa Mahkemesi kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren, Anayasanın 152. maddesiyle 44 sayılı Kanununun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince, iptal kararının yürürlüğe girmesi hususunda yeterli bir sürenin verilmesi gerekmektedir. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte iptal edilen kanun hükmü yürürlükten kalkacak ve bu suretle yasama organının bu hükmü yeniden düzenlenmesine fırsat ve imkân kalmayacaktır.

İptal kararının yürürlüğe girmesinde bir süre verilmek için her halde kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluk meydana gelmesine kanunen gerek yoktur. Anayasanın 152. maddesinde böyle bir şart aranmamış ve 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrasında da yine böyle şart istenmemiş, ancak Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği yazılı bulunmuştur.

Olayda, Anayasanın 152. maddesindeki (gereken hal) kaydının mevcut olup olmadığı sorununa gelince:

Anayasanın 64. maddesine göre genel ve özel af ilân etme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi affın kapsamını ve sınırını da belli etmeğe yetkilidir. Anayasa Mahkemesinin görüşü de bu yoldadır. (Anayasa Mahkemesi kararı, 9.6.1964 gün ve Esas: 1964/12, Karar: 1964/47, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Cilt 2, Sh. 176).

Kanun koyucu, Anayasanın verdiği bu yetkiye dayanarak ve memleketin sosyal yararlarını da gözönünde tutarak, 1803 sayılı Af Kanunu ile bir bölüm suçları ve cezalarını tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarının 12 yılını ve diğer bir bölüm suçların cezalarından ise yalnız beş yılı affetmeği uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 171. maddesinde yazılı Anayasayı cebren ortadan kaldırmak ve Türkiye Büyük Millet Meclisini cebren ıskata teşebbüs etmek suçlarının tamamen değil, cezasından yalnız beş yıl indirilmesini öngörmüştür.

İptal kararının yürürlüğe girmesi konusunda süre verilmemesi halinde Anayasa Mahkemesi kararı Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte Af Kanununun sözü edilen hükmü yürürlükten kalkacak ve bu suçları işleyenler de kanun koyucunun istek ve iradesi hilafına 12 yıllık afa yararlanmış olacaklardır.

Yukarıda yazılı nedenlerle kararın (iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına) ilişkin kısmına karşıyım.

Üye

Abdullah ÜNER

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Esas 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçe ile, çoğunluğun bu kararının aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet KOÇAK

KARŞIOY YAZISI

Yukarıdaki kararda (1975/158-175), kanun teklif ve tasarılarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşmeleri sonucunda, Millet Meclisince kabul edilmiş bulunan madde metinlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, Karma Komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisince oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmıyarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasaya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasanın hem 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2.7.1974 ve 28.11.1974 günlü ve (1974/19-1974/31), (1974/39-1974/51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmî Gazete-günler: 12.7.1974, 29.1.1975; sayılar: 14943: Sb9-12; 15133: S.19-20)

Söz konusu karşıoy yazılarımda açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Esas Sayısı : 1975/158
Karar Sayısı : 1975/175

Üye

Muhittin GÜRÜN

KARŞIOY YAZISI

Anayasa 92. madde 5. fıkra hükmünün işletilişi bakımından “oylanacak metin” ve “oylama usulü” için, 14943 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 2.7.1974 gün ve 19/31 sayılı Mahkememiz kararına bağlı karşıoy yazımda açıkladığım:

Resmî Gazetenin 21 Ocak 1975 günlü, 15125 sayısında yayımlanan Mahkememiz 26.11.1974 günlü kararına ek karşıoy yazımda iptal hükmü yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak işaretlediğim:

Görüş ve düşüncelerimle 8.7.1975 gün ve 160/176 sayılı kararın belirtilen bölümlerinde sayın çoğunluktan ayrılmaktayım.

Üye

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU